

„Folket krevde at Quisling måtte dø: Folkeopinionen påvirket rettsapparatet i Norge?

Var rettsapparatet som dømte Quisling til døden påvirket av folkeopinionen? Professor dr. med. Gabriel Langfeldt trekker den konklusjonen i sin bok, «Gåten Vidkun Quisling» som nylig er kommet ut på Aschehoug. Professoren konkluderer med at Quisling sannsynligvis hadde svekkede eller mangelfullt utviklede sjelsevner.

— Dette er ikke en beskyldning om bevisst svikt i ansvar. Den slags påvirkninger foregår regelmessig ubevisst og behøver ikke bli gjenstand for bevisst motiv. Folkeopinionen krevde at Quisling måtte dø,

skriver professor Langfeldt og legger til at saken nå er kommet så pass på avstand at vi bør være imodige og ærlige nok til å erkjenne at dette påvirket rettergangen.

Professor Langfeldt drar også til felts mot de to psykiatriske sakkyndige, overlege Jon Leikvam og avdøde overlege, dr. med. Johan Loftus for deres sakkyndige vurdering av Quisling. Langfeldt som fra 1. februar 1945 var medlem av den rettsmedisinske kommisjon, hevder at det skulle ha vært foretatt vanlig judisiell observasjon av Quisling. Han hevder videre at de to psykiaterne avvek fra vanlig praksis ved bare å avgi en erklæring etter å ha foretatt en undersøkelse som hadde strukket seg over bare 10 dager. I denne erklæringen heter det at de to ikke hadde funnet tegn på sinnssykdom eller varig svekkede sjelsevner og at de derfor ikke tiltrådte judisiell observasjon. En slik foreløpig undersøkelse tar vanligvis fra to til tre måneder, skriver Langfeldt, og mener at hvis en slik uttalelse godtas av retten, betyr det at kontrollen med den rettspsykiatriske praksis svikter. Erklæringen inneholdt helt bestemte konklusjoner uten noen som helst motivering.

De to sakkyndige fastholdt sin erklæring både i lagmanns- og høyesteretten. Så snart Langfeldt ble kjent med dette, henvendte han seg til formannen i den rettsmedisinske kommisjonen, overlege Hans Evensen. Her ble han avvist med den begrunnelse at det var en foreløpig erklæring som var uvedkommende for kommisjonen. Langfeldt oppsøkte da Quislings forsvarer, høyesterettsadvokat Henrik Bergh, og da heller ikke han gikk med på å la Quisling bli judisiell observert, gikk Langfeldt til Scharffenberg for å få hans bistand. Dette var også forgjeves, og Quisling ble dømt uten å ha vært mentalundersøkt.

I boka om Quisling drar professor Langfeldt fram ting som han mener er bevis på at Quisling hadde utviklet seg til en typisk paranoiker, med storhets- og profetideer som det sentrale personlighetstrekk. Quisling hadde også mangelfullt eller varige svekkede sjelsevner, mener Langfeldt, og dersom han hadde blitt underkastet mentalobservasjon, ville det sannsynligvis resultert i at han hadde sluppet dødsstraffen.

Professor Langfeldt bygger sine påstander på granskning av noen av Quislings skrifter m. a. et filosofisk verk med titelen «Universismen». Professoren kjenner bare forordet som han betegner som

«Quislings filosofiske snurrepiperier», og skriver at han ikke kjenner andre bilder som kommer nærmere opp imot det klassiske bildet av stormannsgalskap, enn det Quisling bruker i dette forordet. Langfeldt har også tatt for seg produkter skrevet av far til Vidkun Quisling, presten J. L. Quisling som har skrevet en bok under titelen «Om aanderne eller englene». Langfeldt skriver at prestens beskrivelse av englenes natur minner meget om sønnen Vidkuns «filosofiske snurrepiperier». Langfeldt belyser også bøkene av dr. Jørgen Quisling, bror til Vidkun. Han gav ut to bøker «Det antropokosmiske system» og «Et oppgjør», og Langfeldt sier at han ikke kan huske å ha sett lignende eksempel på ordnydelse og begrepsforvirring hos andre enn schizofrene.

Langfeldt konkluderer sin bok med at dersom det hadde vært foretatt en mentalundersøkelse av Quisling, ville det sannsynligvis ha ført til at han hadde blitt erklært å ha varige svekkede sjelsevner og/eller mangelfullt utviklede sådanne. Strafferettslig betyr dette at han ville ha blitt regnet for fullt tilregnelig og ansvarlig for sine handlinger, men han hadde sannsynligvis sluppet dødsstraffen.